

Enkla tips för ett mer autentiskt rendezvous

Att ett svenskt rendezvous inte ser ut som de gjorde i Klippiga Bergen mellan 1825-1840 är förhoppningsvis inget som kommer som en chock. Ramarna har utvidgats från ovan nämnda original båda bakåt och framåt bland tidsepoker och geografiska områden. Det har dessutom bildats en egen kultur som är en kombination av historisk inspiration, moderna behov, önskemål och uppfinningsrikedom. Detta brukar på engelska kallas för "buckskinning". Dvs. en egen kultur med egna regler och förhållningar innehållandes delar som påminner om svunna tider.

Denna artikel kom till under de diskussioner som uppstått kring röster på förändring som höjts framför allt inom föreningen Camp Chinook. Vi vill helt enkelt dela med oss av lite tips, råd och erfarenheter vi fått under vår personliga strävan mot autenticitet. Detta är med andra ord inga regler eller krav, utan i största välmening ett hjälpmedel för den som vill styra sitt intresse lite närmare den historia vi alla på något sätt vill representera. Vi avslutar dessutom med en lista på var och hur man kan komma över lite av den utrustning som här tas upp.

Vad var ett rendezvous

Rendezvous är ett gammalt franskt ord för möte eller träff. Första gången det fick den betydelse denna artikel syftar på var 1825, då William Henry Ashley insåg att det var ekonomiskt fördelaktigt att ta varorna till indianer och pälsjägare snarare än tvärtom. Dessa originalrendezvous hölls varje sommar mellan åren 1825 och 1840 (1831 frånräknat). Då samlades anställda och såkallade fria trappers från hela Klippiga Bergen med omnejd tillsammans med mängder av indianer från bl.a. Flathead, Snake och Nez Pierce stammarna för att byta sina bäverskinn mot varor och förnödenheter uppsläpade av pälsbolagen på mulor, hästar och ibland vagnar från Independence och St. Louis 200 mil bort. Väl där innebar ett rendezvous fest, dans, spel, kopulering, tömda krediter mm. Slut på historielectionen.

Vad är ett rendezvous idag?

Låt oss återvända till nutid och blicka utanför Sveriges gränser för en stund, över Atlanten och Östersjön, vilken typ av buckskinners-kultur finns där?

I USA finns mängder av rendezvous och träffar, stora och små, för allt mellan stygnräknande fanatiker till indianinspirerade husbilar. Många av dessa träffar påstår sig där leva efter en pre-1840 regel som av någon anledning blivit en pre-1860 regel i Sverige. Detta innebär INTE, att allt som finns i lägret kan dokumenteras till åren före 1840, och definitivt inte dokumenteras som använt av faktiska trappers. Istället innebär det en historisk inställning, ett förhållningssätt där man i så stor utsträckning som möjligt anpassar historiska material till de ändamål den moderna träffen verkar kräva. Vit canvas är regeln som alla följer, används bord och stolar är de med få undantag av trä och historiskt inspirerad modell. En kategori som vår "trapper-stol" faller in under. Försäljarna står som regel uppradade på vad som kallas "traders row". Och de säljer ALLT, men plastförpackningar, CD- och DVD-skivor får hållas i skymundan. En huvudsaklig skillnad här är att försäljningen och rendezvouset kretsar kring deltagarna och INTE kring turister. Turist-träffar finns också men kallas då sällan för rendezvous.

Är dessa pre-1840 träffar autentiska? Nej, inte särskilt. Men med många år på nacken har buckskinners-kulturen utvecklats till vad den är med hjälp av det historiska förhållningssätt som ändå finns.

På andra sidan Östersjön, i länder som Finland, Tyskland, Polen, Tjeckien m.fl. har den Amerikanska historien många dyrkare. Prärieindianer, Mountain Men, French and Indian war re-enactors såväl som odefinierbara buckskinnare finns här representerade. Ibland delar de läger och ibland delar de upp sig för att grotta ner sig i respektive historisk era. Då ingen av oss besökt dessa träffar vågar vi inte med säkerhet uttala oss om dess historiska status. Men vad vi kan utröna från webben håller de i många fall hög klass på såväl utrustning som kunskap. Dessa utomamerikanska träffar delar på sätt och vis samma problematik som vi i Sverige. Dvs. vi har förutom Amerikansk historia även vår egen att förhålla oss till. Vilket gör att "gammeldags" i Europa inte är samma sak som "gammeldags" i USA.

Vi i SMM skulle önska att om vi ändå skall förändra, anamma ett par saker hämtade direkt från historien snarare än via moderna Amerikanska/Europeiska tolkningar. Det är i denna anda följande tips tagits fram.

Vem var jag= Persona

Innan man väljer och vrakar bland prylar, kläder och utrustning kan det vara på sin plats att bestämma sig för vilken historisk era man vill representera. Vem var jag, vad gjorde jag, när och vart var jag verksam? Utifrån svaren på dessa frågor är det betydligt lättare att välja rätt i alla vägskalet som uppstår. Vet man inte detta blir det lätt en salig blandning som sammantaget aldrig existerat. Då rendezvous i grunden representerar en kort period under Amerikas expansion västerut är det kanske denna som naturligt borde ligga till grund för den breda majoriteten...eller? Men då vi i Sverige valt att baka samman allt under en vag pre-1860 regel inkluderas allt från Columbus till åren innan inbördeskriget bröt ut (så alla nord och sydstatare kanske borde lobba för en pre-1865 regel istället?). Detta är vad vi erfar enbart positivt sett till de större träffarna. På så sätt får nyinvidga och turister se bredden av historiska eror och karaktärer samlade på en plats. Och med tanke på hur liten skara vi trots allt är låter en pre-1860 regel fullt rimlig.

Tält, tipis och skydd

På våra svenska rendezvous finns en uppsjö av tält. Allt från Tipis och moderna kåtor till enkla vindskydd och militärtält. Vilka av dessa är autentiska, eller ens gammeldags nog att falla under pre-1860 regeln? Den vita bomullscanvasen är i sig inte särskilt autentisk. Linne och hampa var betydligt vanligare för att inte säga standard. Om man bortser från själva materialet och istället fokuserar på modeller är de som i första hand bör beaktas tipin, A-tält/ wedge-tält, och enkla skydd av presenningar (canvas av bomull och/eller linne, hampa).

Tipin fanns väl representerad på såväl originalrendezvous som under resterande år av prärieindiankultur. På rendezvous beboddes de dock snarare av indianer än trappers. Tipin syddes i första hand av bison eventuellt wapitihudar och inte canvas. Men det är kanske att dra det hela för långt. Tipin torde med andra ord vara det självklara valet för alla som vill representera prärieindianerna och dess nomadkultur, och råkar man ha en svaghet för låt säga Mandanerna lär lägerbygget ta ett tag.

A-tält eller Wedge-tält är den klassiska modell som använts i hundratals år av både Europas och Amerikas arméer såväl som civila och pälshandelsexpeditioner ut i vildmarken. Modellen ser helt enkelt ut som ett A sett från kortsidan. De finns i ett par olika utföranden. Bl.a. med så kallad "bell back", utgång på en kortsida eller utgång på båda kortsidor. Med öppning på båda sidor kan tältet lätt göras om till vindskydd eller presenning. Ett tält av denna modell kan med andra ord representera ett stort spann av angloamerikansk historia.

Presenningar eller tarps användes flitigt som "pack tarps", "bales" och tak över huvudet. Dessa kan lätt användas som skydd i form av vindskydd, diamond shelters, bedrolls etc. Dess utformning gör presenningen till det troligen mest övergripande valet vad tidsepoker beträffar, med bonusen av dess flexibilitet i avseende till dess många av användningsområden. Priset är en annan faktor som talar till tarpens fördel.

Att det fanns mängder av andra tältmodeller under samma tidsperiod är ett faktum, det är huruvida de användes i fält av de personer vi vill efterlikna som är frågan.

Möbler

Vi har ALDRIG stött på några möbler under vår vandring genom alla historiska dokument. Folk satt, åt och sov på i första hand på marken. Vi moderna människor har dock andra behov, och med åldern ökar allt som oftast behovet av stabila sittdon. Den tidigare nämnda "trapper-stolen" bestående av två plankbitar är bara en i raden av ting som fått autentisk status genom just trapper-prefixet. Vad som helst är ok så länge det är en trapper-mojäng.

På originalrendezvous fanns om behovet uppstod, en mängd överblivna förpackningar i form av trälådor och trätunnor som pälsbolagen lämnade efter sig. De var troligen märkta med vad de innehöll, antal, och ev. tillverkare. Dessa kan idag få samma multifunktion, och kan lätt arrangeras som såväl bord som pallar. För alla traders/nasare är behovet större och kan då lösas av t.ex. två tunnor (gamla silltunnor @ 300kr) och ett par plankor är allt som behövs.

Vill man sitta mjukt kan vi varmt rekommendera en såkallad "pack bale". Dessa balar bestod av varor alt. bäverskinn som förpackats i skinn, billiga yllefiltar eller canvas och sedan knutits samman med rep eller råhudsremmar. Ett par sådana tillverkade av t.ex. halmbalar, gamla filtar eller kanske frigolit, förpackade på samma sätt höjer ett läger till skyarna.

Är man "prairieindian" finns ju även backresten att tillgå för den som behöver stöd för ryggen. Ett träd kan tjäna samma syfte.

Eldstål och matdon

En påtaglig del av såväl vår som föregångarnas vildmarksupplevelse är elden. Det är kring detta rykande fenomen vi samlas, umgås, lagar mat, värmer oss etc. Med en så enkel förändring som att byta tändstickan mot eldstål och flinta bjuder vi våra medrendezvousare och turister på ett historiskt ögonblick varje gång man tänder en eld eller kritpipa. Många ursäktar sig med; Det är ju så svårt och komplicerat. Men det är INTE SVÅRT! Ge det en chans. Kom till någon av oss i SMM så visar vi mer än gärna hur det funkar. Med tanke på eldens centrala del torde detta ha högre prioriterat!

På rendezvous idag finns ett otal varianter av "fältspisar" bestående av mer eller mindre avancerat smide. Att en trapper, eller indian för den delen skulle släpa runt på 10 kg järn är om så var fallet väl dolt i dokumenten. Det närmsta vi funnit är såkallade "new mexican skewers"(skewer=spett/grillspett), vilket är något så enkelt som järnspett med öglor i ena ändan och en spets i de andra. Dessa kan med lite fantasi sättas ihop till tripoder eller bara läggas över elden för att stötta stekpannan. En helt vanlig tripod av slakor fungerar dock precis lika bra och representerar på ett bättre sätt verkligheten. Med kättingen från en bäverfälla eller en stump rep runt toppen kan kitteln lugnt hänga och puttra.

Att Trangia-köket inte användes av trappers eller någon annan innan 1860 för den delen behöver nog knappast diskuteras, aluminiumkastruller likaså. Bleckplåt, mässing och koppar-kittlar bör istället prioriteras. Dessa kittlar kan sedan fyllas med vatten eller öl, och på så sätt kan ölburkar och plastdunkar undvikas eller gömmas i tältet. Bleckmuggar framför emalj är även det ett väsentligt mer autentiskt val. Emaljerade varor slog igenom först under slutet av 1800 och bör med andra ord undvikas om pre-1860 regeln skall efterlevas.

Gjutjärn är en diskussion för sig. Trefotsgrytor och gjutjärnspannor fanns och användes under många hundra år. Dess egenskaper är svåröverträffade vid matlagning över öppen eld. Dess avsevärda tyngd gjorde dem kanske inte till en favorit bland nomader som prärieindianer, bergsmän eller longhunters. Men de fanns och användes om än i mindre skala i fält än bland stugorna i kolonin.

Vad gäller tallrikar, bestick och dylikt klarar man sig långt med bara en bleckmugg, kniv och en ev. sked. Tallrikar, kaffekokare mm. i bleckplåt fanns dock om än i mindre upplagor.

Förvaring

Vad folk har i sina gömmor bakom tältduk eller i väskor har ingen på ett modernt pre-1860 rendezvous med att göra. Det är ju i första hand det för allmänheten synliga som skall prioriteras. Men titt som tätt måste de där hemligheterna ut i dagsljus och vips har man en ölburk, ett baconpaket eller en matkasse som genast för en tillbaks till nutid. Hur ska då allt packas, förflyttas och förvaras. Dunkar, lådor, väskor och förpackningar av plast och syntet behöver knappast diskuteras ur historiskt perspektiv, men verkar ändå så vidare pass svårt att frånga att ett par tips ändå är på sin plats.

Maten är allt som oftast den stora boven i dramat. Bacon, kött, t.o.m. grönsaker förpackas idag i plast. Och ska det hålla under upp till en vecka i stekande sommarsol krävs ibland kompromisser som annars ligger långt utanför historiens vingslag. Vi har under årens lopp provat ett par alternativ som kanske kan vara till nytta även för andra.

Tag t.ex. en av de ovan nämnda trälådorna som drällde runt på originalrendezvous. Klä in väggar och lock med frigolit. Byt ut varornas plasthölje mot brunpapp, något lager ylle, och ev. en bit linne. Lägg de avplastade färskvaror som klarar det i frysen tillsammans med ett par PET-flaskor fyllda med vatten. Lägg allt i lådan och vips har man en fältkyl och kombinerad pall av rang. Autentiskt... nej, men en god kompromiss som inte stör ögat. En annan variant av det mjukare slaget är att klä en canvassäck med ett par lager av isolerande ylle och använda denna som kylförvaring. Ytterligare en variant är att gräva ner de frusna varorna en bit ner i marken (cache). Marktemperaturen är oftast betydligt lägre än i luften och håller varorna fräscha längre. Då slipper man alla moderna material och kan vid önskat tillfälle gräva upp det som behövs.

Många varor klarar sig dock utmärkt om de är saltade eller rökta (typ bacon) och kräver egentligen bara lite skugga. Ett tag i frysen innan träffen är dock att rekommendera.

Övriga varor som kräver förpackning kan som sagt lätt förpackas om i tygpåsar, papp eller tygstycken och på så sätt är plasten ett minne blott.

Lådor, och tygpåsar är redan nämnda. Ett par andra exempel på ypperlig förvaring lämpad för transport är panniers (packväskor för häst/mula), parfleche (kuvert, lådor, cylindrar av råhud), balar och div. väskor t.ex. haversacks eller såkallade tipiväskor.

Sängkläder

Som sagt, vad folk gömmer undan i tältets dunkla vrå har ingen med att göra. Ändå vill vi gärna ta ämnet sängkläder.

När kvällskylan kommer krypandes börjar många rycka fram capoter och filter för att hålla värmen uppe. När det sedan är dags för god natt kryper ändå många ner i en syntetsovsäck. Det är kanske så att sömnen är det sista man vill kompromissa, och visst finns det tillfällen då en sovsäcken är svåröverträffad. Men då alla större svenska rendezvous i dagsläget hålls under sommarhalvåret gör en eller ett par yllefilter ett precis lika bra jobb. Om man dessutom lägger till en fäll eller två blir det rent utav bekvämare än det liggunderlag och sovsäck åstadkommer.

En ekonomisk fråga?

Precis som överallt annars i samhället kan man köpa sig till utrustning och prylar av mer eller mindre god kvalitet och i detta fall autenticitet. Det är som vi upplever det, just denna vägg av investeringar som skrämmer många av naturliga skäl. Vi önskar vi hade en lösning på detta problem, och visst, delvis kan man ju alltid låna eller fynda. Tillverka själv är att rekommendera i många fall, men blir sällan ett gratisalternativ. Vårt mest konstruktiva råd blir då att låta det ta lite tid. Än så länge blir ingen utslängd p.g.a. icke dokumenterat föremål, så investera i något ena året och något annat året därpå. Kanske börja med tältet? Då går det ju åtminstone gömma allt som ännu inte bytts ut. Vart ska man då få tag på allt?

En vädjan till alla nasare

Som oinvidg intressent på väg in i rendezvoussvängen är man högst beroende av det utbud av varor våra svenska traders tillhandahåller. Säljs bara skräp blir det skräp man får dras med på rendezvous. Att marknaden styr utbudet är även konsumentens ansvar. Efterfrågas inte autentiska varor lär de inte dyka upp. Vi vill dock påstå att detta är något som förändrats med åren. För säg tio år sedan kunde man relativt lätt få tag på skinn, pärlor och filter av kvalitet på ett rendezvous. Idag får man leta efter detta med ljus och lykta. Istället har försäljning, och till viss del rendezvous som sådant, kommit att handla mer om de turister som tillfälligt besöker området istället för de som faktiskt är intresserade. För vår egen del innebär det att vi slutat leta på hemmaplan och istället köper hem allt mer från USA eller övriga Europa, och det är synd. Vi saknar att kunna fylla lagret på råmaterial på hemmaplan! Så en vädjan till er som valt att tjäna ert leverne på rendezvous, hjälp oss att utvecklas!

Länkar

För den som inte orkar vänta på den Svenska marknaden följer här ett par länkar till diverse nasare mestadels utanför Sveriges gränser.

Ylle, Canvas, linne, historiska tyger och mönster

Historiska Rum; historiska tyger, canvas, linne, ylle och mönster mm.

<http://www.historiskarum.se/>

Svarta katten; historiska tyger, linne och ylle

<http://www.svartakatten.com/>

Korps; tyger av ylle, linne, bomull, mm.

<http://www.korps.se/>

Handelsgillet; historiska tyger, linne, ylle och mönster mm.

<http://www.handelsgillet.se/>

Reconstructing history; mönster

<http://www.reconstructinghistory.com/>

Past patterns; mönster

<http://www.pastpatterns.com/>

Kanniks corner; mönster

<http://www.kanniskorner.com/>

Reproduction fabrics; historiska tryckta tyger s.k. "calico" mm.

<http://www.reproductionfabrics.com/>

Wm Booth Draper; historiska tyger, historisk canvas kallad "russian sheeting", mönster mm.

<http://www.wmboothdraper.com/welcome.htm>

Tält och skydd

Panther Primitives; Canvastält i mängder av modeller, tillbehör och mycket mer.

<http://www.pantherprimitives.com/>

Viking.se; A-tält/Wedge-tält

<http://www.viking.se/>

Hau Kola Tipi Company; Tipis och canvas från Polen

<http://www.tipi-village.com/>

Hudson's Bay Indian Trading Post; Tipis, tält, utrustning, pärlor, skinn mm. mm.

<http://www.hudsons-bay.de/index.html>

Red Hawk Trading; Tipis, A-tält/Wedge-tält mm. mm.

<http://www.redhawk-trading.com/>

Filtar

Fort Union Association; Pointblankets och andra reproduktioner

<http://www.fortuniontp.org/tradegoods.html>

Highhorse Trading; pointblankets mm.

<http://www.highhorsetrading.com/>

Hudson's Bay Indian Trading Post; point filter mm.

<http://www.hudsons-bay.de/index.html>

Röda stjärnan; militära överskottsfiltar

<http://www.rodastjarnan.com/>

North West traders; Pointfilter mm.

<http://www.nwtrader.com/>

Montana Shepherd's Market; pointfilter, double blankets

<http://www.woolsoftmontana.com/>

Wilde Weavery; vävda alster så som filter, sash mm.

<http://www.wildeweavery.com/home.htm>

Eldstål

Viking.se; klassiska C-stål

<http://www.viking.se/>

Svarta Katten; klassiska C-stål

<http://www.svartakatten.com/>

The Possibles Shop; eldstål av såväl C som O-modell

<http://www.possibleshop.com/>

Shark Tinderbox ; eldstål av såväl C som O-modell

<http://sharkdesigns.co.uk/>

Museum of the Fur Trade; reproducerade O-stål

<http://www.furtrade.org/>

Matlagningsutrustning

CG-tinsmiths; muggar, canteens, kittlar mm.

<http://www.cg-tinsmith.com/index.htm>

Crazy Crow; koppar och mässingskittlar och MYCKET mer.

<http://www.crazycrow.com/>

Hudson's Bay Indian Trading Post; koppar och mässingskittlar och MYCKET mer.

<http://www.hudsons-bay.de/index.html>

Highhorse Trading; franska mässingskittlar mm.

<http://www.highhorsetrading.com/>

Backwoods Tin; muggar, canteens, kittlar mm.

<http://www.backwoodstin.com/>

Goos Bay Workshops; allt i koppar

<http://www.goosebay-workshops.com/>

Westminster Forge; kopparkittlar mm.

<http://westminsterforge.com>

Fort Union Association; kittlar, muggar mm.

<http://www.fortuniontp.org/tradegoods.html>

This document was created with Win2PDF available at <http://www.win2pdf.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.
This page will not be added after purchasing Win2PDF.